

Serien : "En god historie" - Hanne Louise Knudsen om hendes ferier i Tistrup.

1. Afsnit - Rejsen og Storegade 14, 1. sal.

Esbjerg, Guldager, Varde, Sig, Tistrup...

Sådan lød remsen, jeg som barn skulle lære udenad i 1952, før jeg kunne få lov at komme alene på ferie i Tistrup hos min mors forældre Hansigne og Peder Larsen. Da den store dag, en lørdag, oprandt, skulle jeg jo først med Thorstensen røde rutebil fra Sædding Strandvej 216, hvor vi boede, og helt ind til Esbjerg Rutebilstation, men det var slet ikke et problem. Dengang, i de gyldne tider, gik man bare op til vejen og rakte armen ud, når man skulle med, og vi kendte jo den flinke chauffør, så min mor afleverede mig i bussen og instruerede ham i, hvor jeg skulle hen - For dette fik han en cigar, og jeg sad trygt lige bag hans sæde i den røde bus og svingede med fødderne i de fine søndagssko, jeg havde også min lille røde hat på - den blev kun brugt til ganske særlige lejligheder.

Vel ankommet til Esbjerg Banegård kunne jeg konstatere, at der hvor biler og busser skulle parkere på brostenene, var båsene afmærkede med guldknapper så store som underkopper. Stationsbygningen var et helt slot! Derinde skulle jeg putte penge på en guldkarrusel, og der var en flot lille rund glasuge, som jeg, ståede på tæer, skulle bestille min returbillet til Tistrup igennem - Jeg bestilte en kreaturbillet til II klasse! Efter nogen diskussion fik jeg udleveret min billet, og blev fulgt til toget helt ovre på den farlige 2. perron.

Der var et flot lokomotiv og togvognen var stor og åben, der var brune, duftende lædersæder med tilstødende askebægre placeret inde i væggene, vinduerne med gardiner kunne skubbes ned, så man kunne også få vind i håret, frisk luft i kupeen og lytte til lokomotivet. En flink mand med sort tøj og kasket klippede hul i min billet med en skinnende flot tang, og jeg skulle passe godt på billetten, så jeg kunne komme hjem igen...

Jeg gentog remsen Esbjerg, Guldager, Varde, Sig, Tistrup mange, mange gange, og efter hvert stop kom manden med kasketten ind i kupeen og råbte navnet på næste station, men jeg var godt nok bange for at komme af et forkert sted... Py Ha - det lykkedes, og ved den flotte træomkransede stationsbygning på den solbeskinnede perron i Tistrup stod min store, rare bedstefar. Han kom frem og løftede mig ud af toget; manden med kasket og blanke guldknapper holdt et flot rundt hvidt, grønt og rødt skilt op i luften, og toget med det dampende lokomotiv blev fløjtet til videre afgang, mens han sprang op i døren: Fut Fut Fut!!! Kys og knus brugte man ikke dengang i min familie, det var helt utænkeligt, men smil kan jo også bruges, så hånd i hånd gik vi gennem den store by med høje huse og masser af mennesker de ca 150 meter - helt op til Storegade 14, hvor mine bedsteforældre boede på 1. sal, - indgangsdøren til trapperne var til højre inde i en lille port.

I lejligheden ventede Bedste, og den grå bolchedåse blev straks taget ned fra sin plads på hylden højt oppe i køkkenet, hyl- den var, som så mange andre i deres hjem, prydet med hjemmehæklede kantebånd, der var sat fast med flotte skinnende tegnestifter. Bolcherne var runde, blanke og skåret flade i enderne; yderst en stærk farve, så hvidt og inde i midten var der formet blomster i flotte farver, der var også spejderhagl i dåsen, så der var en skøn duft, når låget blev taget af...

Jeg måtte kun få et bolche, så det var svært at vælge det flotteste, når man ikke engang måtte røre ved dem allesammen..

Lidt senere skulle vi have kaffe - det var kl 3 præcis. I anledning af weekend besøget blev der lagt dug på bordet og dækket op. De havde hver deres ret store kop uden underkop, deri kom noget kaffe og Rich's fra en lille gul firkantet pakke - kogende vand fra fløjtekedlen på gasblusset blev hældt over blandingen, og voilà - drikken var færdig.

Dertil fik vi hjemmebagt franskbrød, gult smør og hjemmelavet syltetøj med rabarber og jordbær, hjemmelavet chokoladekiksekage, sprøde kyskager og "rutebiler". Jeg fik en citronsoдаванд med patentprop i dagens højtidelige anledning. Til hverdag stod den ikke på den slags luksus. Ved kaffebordet fortalte jeg om turen og ikke mindst genvordighederne med min "kreaturbillet" til toget - det var siden til megen morskab i familien, at jeg havde bedt om en sådan - men min kloge kryds og tværs expert af en bedstefar fandt heldigvis ud af ordforvekslingens problematik. - Jeg havde jo ofte hørt de voksne snakke om krigen og dens rædsler: " Og tænk at "de" kunne finde på at sende mennesker afsted i kreaturvogne uden mad og vand osv..."

- Små gryder har jo også ører, nogen større end andre, så det var der, jeg havde ordet fra, og jeg ville da ikke have haft det mindste imod, at der havde været et par kreaturer i vognen - de var da bare det sødeste...

Lejligheden var meget lille og mørk, men der var, som jeg husker det, to vinduer mod nord, det ene havde et helt fantastisk gadespejl, hvor man kunne følge med i dagens gang i Storegade, et vindue mod syd, men der var et højt træ, der skyggede, jeg mener også, der var et loftsvindue et sted. I boligen var et lillebitte køkken med 2 gasblus, et flueskab og en lille bageovn, et soveværelse med dobbeltseng og dyner så tunge som en halv sæk cement, de var til gengæld udsmykket med pude- og dynebetræk, som var et kapitel for sig.

Fortalt af Hanne Louise Knudsen, Præstebrovej 26, Fåborg, 6818 Årre.

Hæklede mellemværk i mønstre så flotte, og der var initialer broderet ved hjørnerne, min bedstemors lange hvide natkjole var tilsvarende broderet og rundsyet i kanterne...

Der var udskæringer på det lyse beige soveværelsesmøblement, karlekammer-skabet, sengeskabet, kommoden og servanteskabet; på sidstnævnte stod det store fad, som havde tilsvarende kande i cremefarvet porcelæn med blomsterkant. Natpotterne under sengen havde samme mønster rundt under kanten.

Jeg måtte absolut ikke rode i skabe og skuffer, men i smug fandt jeg en grå svejst metalvarmedunk med "guldskruelæg" og en lille symaskine med håndsving, der havde porcelæns håndtag - selvfølgelig var den tilhørende nålepude smukt broderet ...

I stuen stod spisebordet i midten, på bordet var en bordløber og en bordskål fra Knabstrup og et askebæger. Der var også et dækketøjsskab med glaslåger, som der ikke skulle sættes for mange fingre på, hyldeerne var betrukket med blankt, mønstret hyldepapir og kantet med hæklede, fligede kantebånd, der var en bordeauxfarvet stofbetrukket kurvestol, en lille radio, og en divan med en væglampe ovenover, et helt utrolig flot vægdivantæppe i brune og gyldne farver; det var prydet med frynser, skov, bjerge, hjorte og fugle, ja man kunne ligge eller sidde i timevis og kigge på dette storslåede gobelin.... Den høje runde kakkellov med en "kongekrone" i det pureste guld havde marieglas i den ene låge, så man kunne se ilden, tilbehøret til den var en flot antik klynekasse med billeder på og en skinnende messingforsats til at tage de værste gløder og aske.

Der var en lysekroner i form af en lille hvid glaskuppel med frynser og én pære og der stod en standerlampe ved min bedstemors kurvestol, så hun bedre kunne hækle, strikke og sy, hvad hun gjorde i en uendelighed, når hun ikke gjorde rent, lavede mad, syltede, plukkede frugter eller bær, bagte, passede kakkellovnen, ordnede køkkenhaven, reparerede eller syede tøj, strikkede og stoppede strømper, hakkede roer, var kogekone, eller vaskede og strøg tøj - også for de finere fruer i byen.

Der var pottedplanter og nogle af disse, en slags vin med klamretråde, var hæftet op på væggene mellem fotografierne og de tre billeder, de havde hængende i stuen, hvoraf min mor, til vores stolthed, havde malet det ene. Af blomster var der yderligere alpeviol, svigermors skarpe tunge, mor og barn, engelske og duftende pelargonier samt en nuttet knaldgrøn, blød husfred, der kun måtte vandes i under-skålen, og som man ikke måtte røre ved - ellers ville den gå ud, og det ville ikke være særlig godt for husfreden!

Jeg mener dog, at den overlevede...

På det mørke, ferniserede trægulv stod

til pynt nogle store, fantastisk bløde dunhammer og tørrede valmuefrugtstande i en stor gulvase, der helst ikke skulle væltes...

Det bedste ved stuen var de eneste dyr, mine bedsteforældre havde dengang: En stor stofsommerfuglenatsværmer, der prydede bedstemors lampeskærm, og hele to udstoppede fugle; det var en Stor Regnspurve med meget langt, krumt næb og lange ben, og en Skovskade med et vingespejl så smukt så smukt i sorte, hvide og køkkenblå glinsende farver. De stod på hver sin firkantede plade, og Skovskaden havde desuden fået bevilget en gren at sidde på - Når man kiggede fuglene ind i glasøjnene, kunne man slet ikke forstå, at de var døde... Dem måtte jeg slet og overhovedet ikke røre ved! Basta!!

Det var utrolig svært at samle de små dun sammen, inden mine bedsteforældre stod op fra deres middagssøvn - han lå på divanen og hun inde i sengen - og valmuefrøknaser desværre temmelig højlgt,

Bedstemors cykel, som Grethe forsøgte at bestige var stor og tung. Her har min mor Mary Larsen lånt den for at bringe den store kaffekande ud til en fest, hvor Bedste var kogekone. Fotograf ukendt.

når man træder på dem på et ferniseret trægulv!!!

Så var der nap i skulderen fra min bedstemor...

Der var das i gårhuset nedeunder, et vaskehus med en stor bødkertræbalje, en gruekedel og et vaskebræt med smukke grå glasbølger, her var også plads til deres tunge sorte cykler, og der var en lille have ud mod syd. ...

Når nu min 2 1/2 år ældre søster Anna Grethe ikke var med mig på den farefulde rejse til Tistrup, så skyldes det nok, at vort indbyrdes forhold dengang var som "hund og kat", desværre af værste skuffe. Vi var ikke nemme at kalde til orden, når vi var sammen, og nogle uger om året, har det nok været dejlig afstressende for alle 4 parter med lidt borgfred...

Et glimrende eksempel på Grethes selvsikre opførsel har jeg da også i en historie fra Storegade 14 i Tistrup.

Bedstes cykel var meget stor og tung, den måtte vi ikke lege med, det var farligt, for vi var jo så små, men lille Grethe satte selvfølgelig naturen over optugtelsen - Der blev en værre larm, så da de voksne

kom ned til den væltede cykel lå Grethe under den, og hendes ene knæ blødte ganske forfærdeligt...

Universalmidlet, når man kom til skade i Tistrup var at puste på stedet, vaske det med brunsvæbevand og en kold klud om. Hvis det var knap så slemt, pustede man på stedet, derefter brun jod og Hafnia plaster eller avispapir på. Buler i hovedet kureredes ved pålæggelse af bedstefars store kolde spiseske af sølvplet. Helt almindelige husafskrabninger og sår med betændelse skulle have brintoverilte og derefter frisk luft.

I dette tilfælde var 1. metode i brug.

Men cyklen stod jo igen op ad muren, og inden alt for længe var Grethe væk igen.. Pludselig hørtes den nu velkendte lyd af væltet cykel mod brosten...

Denne gang kom Grethe selv op, og da hun hurtigt havde tillagt sig egnens dialekt var hendes ord: "No slaw a fandme ow den ånn knie!!!"

Endnu flere reprimander - men denne gang var det heldigvis nok med første-hjælpsmetode nr. 2..

Mon ikke hun var blevet klogere nu??

Tredie gang er trods alt lykkens gang, mente lille Grethe, så da der havde været ro på nogen tid, lød der endnu et brag, og så blev der mærkelig nok helt stille - ingen banden eller gråd ???

Da de voksne kom ned til den væltede cykel, hang den kønne og charmerende, men nu stakkels, slappe Grethe ubehjælpelig fast oppe på væggen. Trøjen var fanget af et kraftigt søm, der stak ud fra muren - hun havde et ganske lille skævt smil på - og denne gang var det trods alt kun tøjet, der kom til skade...

Til vore obligatoriske familiekomsam'ner, der altid foregik 1. juledag og 1. påskedag i Tistrup, fortaltes gang på gang denne historie, og til min store misundelse, jubede alle af grin, hver gang - hvordan skulle jeg nogensinde kunne slå den.....??

Ja, sproget i Tistrup Stationsby var jo et kapitel for sig, når man kom fra Esbjergs vestlige omegn, f. eks kunne Bedste finde på at sige: "Ka do goe øuer i æ klyenhuuus o hent æ liiim?"

Så kan det nok være den roterede lidt... Oversættelsen, jeg kom frem til var, om jeg ville gå over i brændeskuret og hente kosten.. Det gjorde jeg så, og blev hurtigt bedre til at forstå, men når hun stod og snakkede med de andre indfødte på gaden forstod jeg ikke et kvadder - Det var vist heller ikke meningen, for der kunne jo godt falde en temmelig god sladder- eller sygehistorie af, ud fra deres ansigtsudtryk at dømme, og det var jo ikke altid egnet for små uvrone børns ører!

2. afsnit - Ud i det blå - Tistrup Anlæg, Duedal, Snorup.

Fortalt af Hanne Louise Knudsen, Præstebrovej 26, Fåborg, 6818 Årre.

2. Afsnit - Ud i det blå - Tistrup

Anlæg, Duedal, Snorup.

Hvis det ikke skulle gå helt galt oppe i lejligheden, måtte jeg jo adspredes lidt, så min bedstefars sorte cykel med dynamolygte, frakkeskåner og cykelklokke blev taget frem. På stangen var til lejligheden monteret et sæde og længere nede to holdere, som jeg kunne sætte fødderne på.

Afsted gik det - ud i det blå!

Tistrup havde nemlig et anlæg eller en park, om man vil, så der skulle jeg kunne beskæftiges nogen tid, for jeg var typen,

der spurgte om ALT, intet var for stort eller for småt til, at jeg ikke ville have noget at vide om det...

Vi kørte ned gennem Storegade og oppe til højre efter hotellet, pegede han op over en skråning og fortalte, at min mor og far havde boet der, efter at de var blevet gift i 1943. De boede ligeledes til leje ovenpå i en villa (som har indgang fra Møllegade idag)

Gammelt billede af kvarteret omkring Tistrup Mølle - børn og fotograf ukendt

Han sagde, at min mor var meget proper, og der var ikke den ting, der ikke stod, hvor den skulle - sådan var det såmænd stadigvæk, når bare ikke Grethe og jeg var hjemme...

Vejen gik under en stor betonviadukt, og der blev selvfølgelig gjort holdt, for der ville snart komme et tog med mange godsvogne,

der skulle køre ovenover os..

Mens vi ventede, kunne jeg høre vand risle,

men det regnede jo ikke?? Det var en lille kilde, lød forklaringen..

Festen endte på en legeplads med gynger, og jeg fik en gyngetur så høj, at jeg var helt oppe i himlen - syntes jeg.

Det var også en mægtig talerstol af sten, som man kunne løbe rundt om, og jeg kunne

gemme mig der som i en hule, mens han røg en pipe tobak, der, som altid, blev tændt med en "sølvildtænder". Den kunne

knappes op, og den lugtede så godt af benzin.

Den stemningsfulde viadukt under baneløbet ved Tistrup. Fotograf ukendt.

Her i Tistrup Anlæg var der sandelig rigtig

mange spørgsmål, der skulle besvares - og det blev del

Min bedstefar kendte nemlig navnene på alle planterne, træerne og fuglene, og selv om han ikke var en mand af mange ord, ville han gerne fortælle mig om det hele..

Inde i hulen boede der store, sorte skovsnegle,

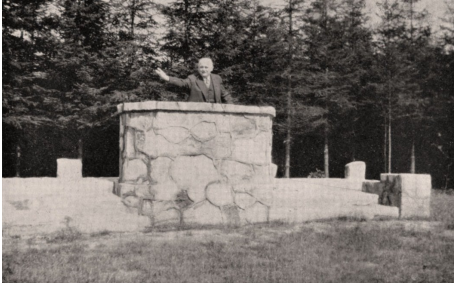
de var helt tamme, vippede med følehornene, når de "gik" på ens hænder og arme, og når man tog dem op til øret snakkede de med en lille sød smasken...

Fortalt af Hanne Louise Knudsen, Præstebrovej 26, Fåborg, 6818 Årre.

2. Afsnit - Ud i det blå - Tistrup

Anlæg, Duedal, Snorup.

Gammelt billede af talerstolen i Tistrup Anlæg, her er det Doktor Perch, der hilser. Fotograf ukendt.

Vel hjemme igen, inden klokken 6 præcis, hvor aftensmaden skulle stå på bordet, og når Pressens Radioavis begyndte, skulle vi spise.

Til aften blev der serveret brød, hjemmebagt franskbrød, og skiver af et 2 kg's mørkt, firkantet rugbrød fra bageren, fedt, margarine, pålægget var spegepølse, rester fra middagsmaden dagen før f. eks kogt flæsk i skiver eller ditto frikadeller. syltetøj og ost, saftvand, mælk og hvidtøl.

En ternet voksdug blev rullet af et kosteskæft, og tingene sat ind på bordet. De havde hver deres egen gaffel, kniv og ske. Bedstefar brugte oceaner af salt, så en stor saltbøsse hørte også med til borddækningen.

På saltbøssen var en tegning af en idiotisk dreng, der grinende løb efter en høne og dryssede masser af salt på den fra en tilsvarende bøsse???

Forklaringen lød, at når man dryssede salt på en fugls hale, så kan den ikke flyve!!! Derefter fulgte en hel serie af spørgsmål: hvorfor må den ikke flyve, er det ikke synd, skal den slagtes, må han det???

Min bedstefar forsøgte at give fyldestgørende svar... Bedste rystede på hovedet på en helt særlig måde.

Jeg var nu nem at have på kost, for det eneste, jeg for det meste ville spise, var rå kartofler, rå gulerødder, æbler, frugt, risengrød, rugbrød med et tykt lag fedt eller Oma margarine, kager, havregryn og revlinger eller jordbær med sukker og mælk.

Hjemme havde vi en kedelig Foskaposse med et havreaks som udsmykning, men her i Tistrup hed det Solgryn. På denne pakke, der var rød, var en glad dreng, der holdt en pakke Solgryn op i hånden.

Når man kiggede ind i pakken på det næste lille billede, var den samme dreng der, og han holdt den samme pakke op, ja man kunne blive ved og ved, også med bedstefars store lup, billedet blev bare mindre og mindre indeni, så kunne jeg da godt sidde stille et stykke tid, og forklaringen jeg fik på fænomenet var - uendelighed.. Straks efter måltidet skulle der ryddes af og vaskes op, mens bedstefar lå på divanen og læste og dette kunne jeg heldigvis hjælpe bedstemor med, men alt skulle gøres akkurat og på en helt bestemt måde, og tingene skulle stilles på de rette pladser, så der var jo nogle gange lidt slinger i valsen, når jeg glemte det.

Der var potteplanter og nogle af disse, en slags vin med klamretråde, var hæftet op på væggene mellem fotografierne og de tre billeder, de havde hængende i stuen, hvoraf min mor, til vores stolthed, havde malet det ene. Af blomster var der yderligere alpeviol, svigermors skarpe tunge, mor og barn, engelske og duftende pelargonier samt en nuttet knaldgrøn, blød husfred, der kun måtte vandes i underskålen, og som man ikke måtte røre ved - ellers ville den gå ud, og det ville ikke være særlig godt for husfreden!

Jeg mener dog, at den overlevede...

Om aftenen fik jeg lov til at lege med et gammelt hjemmelavet brædtspil, der bestod af en slidt skrån træplade på ca 60 gange 40 cm med kanter hele vejen rundt, deri var sat en masse små stifter fast, de dannede baner, så når man med en finger svirpede en marmorkugle opad ved startstedet kunne man få flere eller færre point, alt efter hvor dygtig man var til at få kuglen til at løbe højt op på pladen. At spille Mikado med tynde, farvede pinde og bygge korthuse var et meget brugt. Jeg listede først op om morgenen og gik lidt på opdagelse, dog bolchedåsen kunne jeg ikke nå, selv om jeg stod på en stol, men de store gråmalede kagedåser med småkagerne gik det bedre med, men krummer kan jo ikke sådan skjules i en fart...

Når Bedste blev vred nappede hun, som sagt, en i skulderen...

Al vask foregik diskret som etagevask i køkkenet, og det var en stor overraskelse at se, at de børstede nogle af deres tænder i et glas vand tilsat et pulver, der boblede i vandet...

Bedstemor stod først op, og gjorde sig i stand, hun tog et livsstykke over undertøjet med knapper på brede elastikker til at knappe de lange strømper fast med - strømperne var ikke nær så eksklusive som dem, der var på æskerne, som jeg legede med, men både tykke, stoppede og opmaskede. Undertøjet var lyserødt eller hvidt, blankt eller med lådden vrang, og med elastik i både talje og ben i de store bukser - uden over det hele blev hængt en hjemmesyet mønstret kjole i løs facon. - Når man løb om i baghaverne og legede kunne man på tørresnorene se, at hun ikke var den eneste i Tistrup, der havde denne eksklusive tøjstil.

Jeg måtte gerne hjælpe med at rede og flette hendes lange hår, der aldrig havde været klippet... Under den hvide, med blått broderede, håndklædeskjuler i køkkenet hang et frisørslag, der skulle bruges, så man ikke fik fnug på tøjet; jeg redte med en kam, og man skulle også børste håret 100 gange, så flette en laaang fletning, der så blev hæftet som en knold i nakken med hårnåle. Sit smukke hår skulle man beskytte, så uden for hjemmet var det næsten altid skjult af et tørklæde. Hun iførte sig også de hjemmelavede, ofte stribede kludesko, der var hækledede i overdelen, som så var syet fast på en filtsål. Tre smykker brugte hun altid. Om halsen hængte hun hver dag en smuk, gammel ravkæde - det var godt mod gigtten.

En sølvfingerring samt et ur smykkede hånden, og et broche blev placeret i kjolens udsækning.

Hansigne Larsen iført sit dagligtøj. Her er hun kogekone ved en privat fest i Tistrup. Børn og fotograf ukendte

Ingen bedstemor uden hjemmesyet forklæde, og så gik hun ellers igang. Først blev kakkellovnen rensed, der blev hentet klyne (brunkul) brænde og optændingspinde i skuret, og tændt op. Derefter blev hele stuen og køkkenet gjort rent, hun tørrede støv, fejede og vaskede gulve og tæppebankede et par løbere udenfor..

Nede på gaden bimlede en klokke, og det var for mig et af højdepunkterne - nemlig mælkevognen der kom, og den blev trukket af en HEST!!! Det var en nordbagge, jeg har glemt dens navn, men husker endnu dens duft og hvor blød, varm og sød den var...

På med træskoene, og vi gik ned med kanden til kærnemælk og en lille kande til fløde, de blev fyldt op fra mælkejugererne af mælkeemanden, han brugte en øse, som der stod tal på. Sødmælken var i glasflasker med 1 liter i hver.

Mens jeg snakkede med hesten og gav den sukkerknalde, sludrede bedstemor med de andre morgenfruer, der også var kommet ud for at handle mælkevarer. Jeg erindrer navne som: fru Eriksen, fru Anna Horsbøl, fru Buck og Erna Gravesen, Jørgine Nielsen, Inger Kragh, fru Plaugborg, fru Eriksen, Helga Hedegård og Helene ...

Jeg kan ikke huske, om der blev betalt med det samme, men jeg mener mælkehandleren havde en stor læderpung med messinglukke hængende over skulderen... At hesten klattede midt i Storegade var slet ikke noget problem, for nogle steder var der både for- og baghaver, hvor hestepærerne blev brugt som en eftertragtet gødning, så de var hurtigt væk igen...

Oppe i lejligheden igen, var bedstefar stået op, vasket, barberet og påklædt og far havde boet der, efter at de var blevet gift i 1943.

De boede ligeledes til leje ovenpå i en villa (som har indgang fra klar til morgenmad. Kaffebønnerne blev malet i en firkantet trækaffemølle med håndsving, og der blev serveret havregrød med smørklad og mælk, rugbrød, hjemmebagt franskbrød, syltetøj, smør og ost.

Efter morgenmaden og oprydningen derefter blev natpotterne tømt over i en blå emaljepand, og båret ned i køkkenhaven, hvor indholdet blev brugt som gødning... Bedstemor skulle den dag ud som kogekone hvad hun ofte var, enten alene eller sammen med fru Anne Horsbøl.

Kogekonerne Anna Horsbøl og min bedstemor Hansigne Larsen forevige ved en større fest på Tistrup Kro. Der er smedjærnskomfur og emaljekander. Serveringspersonale fra venstre: Gunhild Plauborg, Dagmar Larsen, Mary Hansen, Marion Christensen og Inga Pedersen. Fotograf ukendt.

Mens Bedste var på arbejde tog Bedstefar mig derfor igen med på en cykeltur. Vi skulle ud i det blå. Det var varmt, og vi kørte længe, forbi anlægget og videre mod Horne, hvor vi var inde på kroen for at få en øl og en sodavand. Han fortalte at en af mine forfædre Morten Larsen var fæster i Agerkrog i 1700 tallet.

Den smukke sorte lerkande, som min far fandt ved tørvegravning i Snorup under krigen. Foto Jens Chr. Top

Hans kone Kirstine Pedersdatter samt datter Maren Mortensdatter var jdepottemagersker i Tistrup - måske var det en af dem, der havde lavet den meget gamle og smukke sorte lerkande, som vi

havde stående derhjemme, den havde min far nemlig fundet under tørvegravning i Snorup under krigen.

På tilbagevejen cyklede han et sted til højre og væk fra vejen, og vi gik hånd i hånd et stykke videre, til vi kom til en lille lund ved en bæk. Det hed Duedal, sagde han, og her havde han boet lykkelig, som barn, med søster, forældre og sin bedstemor.

Min store stærke bedstefar var blevet ked af det, og jeg måtte hellere lade være med at spørge om alt for meget, men hvor er huset, ville jeg vide...? Det er brændt - det havde stråtag, sagde han.

Vi var der nogen tid, og han gik lidt rundt omkring i den tilvoksede oase, hvorefter vi sad en stund i græsset til det blev tid at køre hjem til Tistrup igen....

- Det gjorde stort indtryk på mig, og i min slægtsforskning, har jeg mange år senere genfundet stedet på et gammelt kort,

Duedal ligger mod syd på Rotbøllevej og i hans lommebog fandt jeg, da de begge var døde, et vers skrevet med rystet skrift...

Hvad var vel i Verden det fattige Liv - med al dets forvirrede Tant, Om ikke en Plet med en Aae og lidt Siv - vort Hjerte i Skjælvinger bandt! Om ikke vi drog fra det yderste Hav For bøjet og rynket at sta Og høre de kluk De mindernes suk Fra Bækken vi krydsed som sma ? Verset er fra: Der dukker af disen min fædrende jord, skrevet af Jeppe Åkjær

Jeg kan overhovedet ikke huske, hvordan jeg kom hjem igen, fra min første alenetur til Tistrup, så jeg tænker, at jeg er blevet hentet af familien, der så har aflagt et besøg ved samme lejlighed. En fast kutyme ved afsked og afgang fra mine bedsteforældres hjem var at blive trukket diskret til side, først af Bedste....

En krone blev lagt i min hånd: Og opfør dig nu ordentligt, sig ikke noget til Bedstefar om pengene, sagde hun... Når jeg så skulle sige farvel til ham, lagde han hemmeligt en daler i min hånd, men jeg måtte endelig ikke sige noget til bedstemor om det!

Fortalt af Hanne Louise Knudsen, Præstebrovej 26, Fåborg, 6818 Årre.

3. Afsnit: Middagsmaden, arbejde og rige amerikanere på besøg.

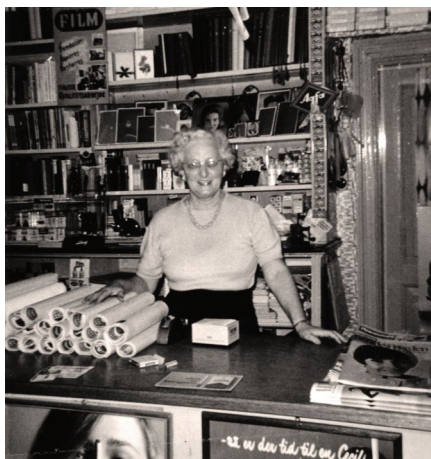
Middagsmaden blev serveret kl 12.00, og om søndagen var den akkompagneret af Ønskekoncerten fra deres lille radio. Maden bestod af de gode gamle danske retter, med masser af margarine, fedt, kartofler, årstidens bær, urter og grøntsager fra egen køkkenhave - alt var økologisk, selv om man jo slet ikke kendte begrebet dengang. Altid for- og efterret. En forret kunne f. eks. være en hvid opbagt hvid sovs, hvori der var puttet små ristede rugbrøds- og flæsketerninger, dertil skrællede kartofler og fedt fra stegepanden. Det var altid spændende, om det var røget flæsk eller brød man fik i munden, for det var ikke lige til at se det, når det svømmede i sovsen. Blev der serveret suppe, spiste bedstefar altid både marven fra kraftbenene og hele suppevisken, mens jeg undrende så til med øjne så store som thekopper...

Biksemad stod også meget ofte på menuen, fordi et af de helt fine frynsegoder ved Bedstes arbejde, når hun havde været ude i byen som køks var, at hun tit fik madrester fra festerne med hjem.

Efterretten kunne være, sago suppe med tvebakker, kærnemælkssuppe med rosiner, alle slags frugtgrød og budding med sød, rød saft. Den søde saft kunne jeg godt lide, men budding - NEJ!

Ved en middag, hvor vi var flere familiedemedlemmer til stede, blev jeg presset/nødet/drillet til at smage på bedstemors budding - men hov- sprut! - Lige pludselig var der budding ud over hele bordet og på flere af gæsterne, så derefter fik jeg lov til at spise, hvad jeg havde lyst til. Min bedstefar og min søster syntes det var særdeles morsomt, resten af selskabet ved jeg ikke lige, men der var endnu et nap i skulderen fra Bedste, da de andre ikke så det...

De var jo begge en form for daglejere, og har åbenbart også haft hver sin hemmelige økonomi ud over det fælles, og jeg er da også et par gange blevet bedt om at hente bedstefar på Afholdshotellet i Storegade, når han var sunket lidt for dybt ned i pokerspillet og havde glemt en spisetid. Efter hans humør at dømme havde han ofte held i kortspil, måske var det heller ikke udelukkende lyse øl, de serverede, og jeg fik altid en sodavand inden vi sammen gik hjem. Skideballen til ham bestod af en lang tavshed fra bedstemor.

Det var god og vedkommende stemning i Tistrups mange butikker. Her er festlige Helga Hedegård i sin butik, Storegade 4. Fotograf ukendt

Tistrup Stationsby var et livligt og gemytligt sted med mange butikker, og masser af liv i gaden - bortset fra middagsøvnstiden; særlig husker jeg, slikbutikken på hjørnet af Kirkestien og Storegade og glade Helga Hedegårds boghandel/kiosk nede ved Stationen.

Både Hansigne og Peder havde arbejdet derhjemme lige siden de var helt små, og senere været ude at tjene mange forskellige steder.

Min bedstemor havde 8 søskende og en dag var de blevet sendt ud i marken derhjemme for kravlende at luge mellem mange lange rækker af gulerødder og andre grøntsager. Jeg fik fortalt et godt eksempel på, at der var både konkurrence og drilleri mellem ungerne under børnearbejdet: Hendes 5årige bror Martin udtalte engang disse bevingede ord til deres far, da de ved dagens slutning var færdige med arbejdet: "A garantier fo mi rækker - meeeen a vie jo æ dem anner...?"

De havde, fra de blev gift i 1918, sammen haft et husmandssted i Snorup, hvor hans forældre også havde boet, før de flyttede til Tistrup Stationsby, men de havde uheldigvis mistet det på grund af misvækst og nogle arveforviklinger. En overgang var de bestyrere af forsamlingshuset i Tistrup. De var nu begge en form for daglejere, og inde i byen, men også ude i oplandet var der heldigvis en del arbejde at få, når man ikke lige var alt for kræsen.

Bedstemor graver kartofler op. Billedet er fra 40erne, hun har besøg af min far, hans svigerinde Anna Knudsen og min fætter Freddy Knudsen, der også boede i Tistrup.

Hun havde tillige med nogle af sine søskende tidligere arbejdet på bl. a. Lundrup Hovedgård syd for Sig, og han ved bl. a. vejarbejde samt Hesselho Teglværk

Fortalt af Hanne Louise Knudsen, Præstebrovej 26, Fåborg, 6818 Årre.

Tre gratier, muligvis v. Lunderup Hovedgård. Til venstre Bedstemor, der var en af malkepigerne. De to andre og fotografen er ukendte.

Bedstemor var en ivrig sanger af gamle viser, også når hun var på arbejde, og det skabte godt humør og dejlig arbejdsglæde hos alle omkring hende. Foto muligvis fra Tistrup Forsamlingshus? Skafferen er Jeppe Eskesen, damen til venstre og fotograf ukendte.

Datidens vaskemaskine - Bedstemors vaskembrædt, som al tøjet blev gnubbet imod efter iblædsætning og kogning i gruekedel. Fotograf ukendt.

Bedstemor var bl. a. vaskekone i Tistrup - her titter hun frem under det rene tøj. Ophængningsassistent og fotograf ukendt -

Han havde året rundt meget at gøre med f. eks at holde udendørs områder ved forskellige virksomheder i stationsbyen og ved anlægget i Tistrup.

Selv om de nok var nogen af de nederste på rangstigen i byen, havde de megen stolthed, og jeg husker en gang, hvor bedstemor græd over en klage. Hun havde ved hjælp af sit vaskebrædt vasket en hel storvask for en af de finere fruer i byen. Tøjet var iblædsat, kogt, vasket, tørret og strøget; over et døgnns arbejde, og da der så var en rustplet på et stykke tøj, som hun ikke kunne få væk, ville fru-en ikke betale....

Der var jo ikke ligefrem en fagforening til at udrede situationen, men hele byen sluttede så op om bedstemor med ros, og derefter måtte fru-en selv sørge for sit vasketøj....

Hesselho Teglværk med personale, børn, heste og hund. Bedstefar med store muskler og korslagte arme. De andre og fotografen er ukendte.

De kunne begge slide uendelig hårdt i det og var en skattet arbejdskraft, da de også vidste rigtig meget om alle problemers løsning inden for deres domæner.

Hun var for det meste kogekone og vaskede også storvask for andre, også forefaldende arbejde ude på landet deltog hun i f. eks roehakning om sommeren og kartoffelopgravning om efteråret, alt imens hun uophørligt sang de gamle folkeviser og sange.

Bedstemors arbejde var påskønnet og hun fik en velfortjent opbakning efter en klage over hendes storvaskearbejde. Foto-graf ukendt.

Fortalt af Hanne Louise Knudsen, Præstebrovej 26, Fåborg, 6818 Årre.

Bedstefar havde på et tidspunkt fået et job med at skovle en mængde nyfalden og faldende sne ved en ret stor virksomhed i byen. Han skulle jo have sine penge efter arbejdets udførelse, og han gik, våd og stiv af kulde, ind på direktørens kontor, for at hente daglønnen... Men nej - daglønnen kunne desværre ikke mere udbetales samme dag!

Nu var min bedstefar jo meget stor og stærk, og også meget rar - men beløbet for månedens indkøb af dagligvarer, der var indført i en bog hos købmand Buck, stod for at skulle betales, og det kan da også godt være, at han også havde regnet med at få et slag kort og en lille øl efter fyraften...

Sagen skulle jo ordnes i mindelighed - mente bedstefar - så han tog direktøren og satte ham op på det store skrivebord og sagde: "Det var dem pææng!!!!" Beløbet blev derefter straks udbetalt og alle var glade - tror jeg...

Nogle gange blev der dog også kastet glans over mine bedsteforældres lille beskedne hjem, nemlig når min mors kusine Else kom på besøg. Else havde nemlig giftet sig med en amerikansk kaptajn, der hed Gordon Blood, hverken mere eller mindre; Når de kom hjem til Danmark havde Kaptajn Blood lejet et mega dollargrin i Hamborg, og vi kunne så køre med ud på familiebesøg, for der var plads til mange i dette fantastiske køretøj. Bilen fyldte næsten hele Storegade i bredden, når den blev parkeret, og der blev godt nok diskuteret hestekræfter, indtræk, halefinner, kølergitter osv imellem den halvdel af byen, der var af hankøn. Damerne ville hellere snakke om amerikanske frisurer og tøjet - det sidste skrig, der mærkelig nok altid hang i de helt rigtige folder.

Allison hed deres datter, som jeg skulle lege med. Vi "talte" amerikansk og fingersprog, og jeg lærte hurtigt navnene på alle USAs stater, mens hun fik forevist storbyen Tistrup, hvad der ikke imponerede hende sååå meget ud over hestevognene.

Familiefoto fra et amerikanerbesøg. De voksne fra venstre bedstefar Peder Larsen, min mor Mary, bedstemor Hansigne, Gordon Blood, Grethe, Else Blood og Karl

Børnene er mig og Allison Blood. Grethe og Karl Pedersen er Æltes mor og papfar, der er på besøg fra Strynø. Foto fra haven Storegade 14. Marinus Knudsen.

Heller ikke dengang var afstand en hindring for god kontakt, selv om ingen af os havde telefoner. Tit fik vi fra USA sendt en stor pakke med legetøj og tøj, der kunne syes om, hvis det ikke lige passede, og hver måned blev der sendt breve mellem Amerika, Esbjerg og Tistrup, med opdateringer på alt hvad der foregik i

familierne på godt og ondt - desværre havde de en aftale om, at alle personlige breve skulle brændes, når de var læst, så der er ingen mulighed for at "huske" om den hedengangne tid mere ved hjælp af disse.

Fortalt af Hanne Louise Knudsen, Præstebrovej 26, Fåborg, 6818 Årre.

4. Afsnit: Ferieoplevelser med udgangspunkt i Kirkestien.

Mine bedsteforældre flyttede til Kirkestien 2 omkring 1955, det var et lille gult pudset hus, på hjørnet af Møllegade og Kirkestien, hvoraf de lejede halvdelen af det flinke ægtepar murer Marinus Christensen og hans kone Frida. Der var en lille stue, et lille køkken og et soveværelse. På 1. salen var der et ganske lille værelse, og der var vaskehus, brændeskur og das i gården, lidt blomster var der også plads til, men de flotte grøntsager og bærrerne blev nu dyrket i Missionshuset Bethels baghave i Møllegade, som de havde fået til rådighed. Jeg ved ikke, om de betalte leje for haven, men mener at huske, at de skulle holde/passe missionshuset inde og ude, sørge for brænde og tænde op der om vinteren.

Om morgenen gik bedstemor nu turen hen til denne have med natpotternes indhold af "flydende gødning" i Glud og Marstrands blå emaljespand med låg. Ofte sludrede hun med naboerne, mens hun stod med spanden i hånden; jeg var noget pikeret over dette, jeg kunne ikke forstå hun ikke var flov - men alle resourcer skulle da udnyttes - det var da helt åbenbart for alle i byen...

Jeg kom stadig på ferie der og ved Fastelavn, i Påsken og 1. Juledag, var det obligatorisk at hele familien samledes: Os 4 fra Esbjerg, min mors 2 brødre, Onkel Arne og Svend Åge med deres koner tante Lili og Astrid var de små familier fra henholdsvis Varde og Brunskulslejerne ved Fæsterholt. Mine kusiner Else og Bodil og fætter Peter, der var næsten jævnaldrende med mig, var også med. Rigtig hyggeligt var det, men bedstemor så vi næsten ikke - hun stod ude i køkkenet det meste af tiden - suppe, kødret med sur/sød sovs, dessert, kaffe og kager til så mange, kræver sin kvinde, og igen alt var hjemmelavet - selv kød- og melboller havde hun fabrikeret selv ved hjælp af en bollesprøjte.

Hun var bare lige inde i stuen for hurtigt at spise, men en opvask kan man da slet ikke have stående til næste dag, så den skulle jo også klares - her tillod hun dog at få hjælp, og kunne få en snak med mor eller Astrid imens

Selv kød- og melboller var hjemmelavede. Den rorte fars kom i bollesprøjten, der blev placeret med træhåndtaget ind mod maven; med venstre hånd holdt man den og pressede indad, og med en våd kniv snittedes pølsen, der kom ud, lynhurtigt, så bollerne faldt ned i en gryde kogende vand - kiggede man væk bare et øjeblik kunne alle melbollerne være ødelagte - de måtte ikke koge op.

. juledag 1961. Klar suppe med kold ris og rosiner var obligatorisk hvert år. Suppen blev indtaget i den lille stue på Kirkestien. Fra venstre: Tante Astrid Larsen, min søster Anna Grethe, kusine Else, min far Marinus Knudsen, mig selv og min fætter Mogens. Bedstemor er selvfølgelig i køkkenet! Foto Svend Åge Larsen

Først til det efterfølgende kortspil Whist var hun fast placeret ved bordet - de spillede om småpenge, som de havde i blikdåser, men oh ve oh skræk hvis Astrid eller bedstemor tabte en en tørrer til hinanden, så var der godt nok dømt stramt ansigtsbetræk og drillerier i det ellers så gemytlige selskab....

Vi børn fik lov til at komme til Fastelavnsfest og Julebal, det var på Afholdshotellet mener jeg, vi fik godteposer med slik og en blodappelsin pakket flot ind i farvestrålende tyndt papir, der blev leget bl. a. Bro Bro Brille og en sjov leg med stole, hvor den der ikke kunne når hen til en stol, når musikken stoppede, skulle danse alene med en kost - godt det ikke blev mig....!

Jeg måtte nu sove på 1. sal. I værelset var der egen natpotte, servanstel, blikvarmedunk og stribede olmerdugsdyner så tunge som et ondt år, der var mønstret tapet, og i vinduet stod der engelske pelargonier og duftgeranium i antikke potter.

Min og bedstemors bølgeænge var jo slet ikke altid den samme: Jeg mente f. eks. at det var ondt, at jeg skulle have rent tøj på hver dag, når det alligevel blev beskidt med det samme! Hvorfor kunne jeg ikke bare sidde lige så stille og sy eller strikke, som andre piger, spurgte hun så...

Ja, det kunne jeg jo desværre ikke rigtig leve op til, der skulle hellere ske noget nyt hele tiden, og at der også var hurtige jungletrommer i Tistrup, kom jeg skam også til at erfare

Fortalt af Hanne Louise Knudsen, Præstebrovej 26, Fåborg, 6818 Årre.

Min bedstemor havde nemlig en stor sort paraply - et spændende instrument, som vi slet intet kendte til i de forblæste egne jeg kom fra. Jeg kunne overhovedet ikke stå for den, men måtte ikke lege med den - Basta! Så jeg var jo nødt til at snige mig ud med den, på en lille tur til anlæget. For en sikkerheds skyld klappede jeg den ikke op, før jeg kom ud gennem byen og ned til viadukten. Det var en dejlig solskinsdag, så jeg vidste jo, at hun ikke skulle bruge den, og så var det jo bare om at snige den tilbage på plads, når jeg kom tilbage.

Denne manøvre lykkedes til min store tilfredshed også helt fint. Meeen bedstemors ansigtsudtryk var måske lidt anderledes, end det plejede at være, da hun kom ind, og så fik jeg uskyldige barn et nap i venstre skulder...? For en smilende og flink cyklende dame, jeg havde mødt undervejs, mens jeg gik og fantaserede så herligt, kiggende på min spændende skygge med en stor opslået paraply i høj solskin, var kørt direkte hen til Bedste på Kirkestien og havde sladret til hende om det underlige barnebarns opførsel....

En anden dag blev jeg bedt om at hente et 2 kgs rugbrød ved bageren, som sagt så gjort, så på tilbagevejen fra den velloverståede handel hoppede jeg selvfølgelig glad afsted på kantsten - Jorden var forgiftet, og jeg legede i et imaginært spil Paradis med brødet i den ene hånd og toøren, som jeg havde fået tilbage, i den anden. Lige ved hjørnet at Storegade, men på Kirkestien tabte jeg toøren - jeg glemmer det aldrig! Mønten den trillede, ganske ganske langsomt, syntes jeg, cirkulerede derefter og faldt direkte ned i en lille rund metalrist..

Da jeg fik risten op, var det kun vand, der kom til skue, og uanset hvor dybt jeg stak min arm, selv når jeg lå på vejen, blev den desværre bare mere og mere sort og stinkende, så jeg forudså med gru nappet i skulderen og bedstemors tavshed - for slikbutilkken med både salmiakstænger og picchiokugler jo lå lige på modsatte hjørne, og hun ville tro, jeg havde været inde at handle lidt - og hvad med det nu møjbeskidte tøj...?

Nej - Verden er ikke altid helt retfærdig....

Min jævnaldrende fætter Peter fra Varde legede jeg godt sammen med, og vi var også nogle gange sammen i Tistrup. Engang skulle bedstefar på arbejde i anlæget, og vi ville selvfølgelig med.

Jeg ser stadig bedstefar for mig stående, svedende i en uendelig skov af meterhøje brændenælder, som han skulle slå ned med sin le, så man igen kunne se søen.

Når det nu var så varmt, mente jeg, at vi børn skulle bade og lege i vandet, og Peter var med på dette, men et svanepar havde rede på en lille holm i søen, og den store svanefar var ikke helt enig i denne beslutning, så den kredsede rundt....

Jeg kendte et godt stort klatretæ ved søbredden, og hvis svanen den nu blev rigtig sur, var plan 1 jo bare at løbe alt hvad remmer og tøj kunne holde og klatre op i træet, hvad jeg så tit havde gjort..

Mens vi pjaskede i vandet, blev det pludselig alvor og svanen angreb for fuld fart for at slå os med sine vinger.. Vi løb hurtigt hen til træet, og jeg nåede lige at hive Peter helt op på "min" gren, inden han fik nogle gevaldige dask...

Nu var vi heldigvis i sikkerhed, men adrenalinen pumpede da rimelig meget pga spændingen; svanen var også godt tilfreds og svømmede stolt ud i sit revir igen. Men ak! Min gren var ikke beregnet til to, så den knækkede, og ned faldt vi. Peter landede i sivet, og jeg landede i de mandshøje brændenælder kun iført shorts og en lille top.... Bedstefar kom til hjælp og fik mig viklet ud, og mere husker jeg ikke, før det blev nat! Jeg lå på divanen i stuen og på skift kom mine bedsteforældre derind hele natten. De dækkede min krop og mine lemmer med kolde våde klude, kartoffelmel og hvidkålsomslag, alt imens jeg græd og tårerne løb..... Jeg tror såmænd, at det var lige før, de havde hentet doktoren, men det var jo ikke noget man bare lige gjorde,

hvis man selv kunne klare paragrafferne...

Måske var det ikke mange gange, der blev givet udtryk for følelser, dengang i Tistrup, men jeg sværger på, at den nat kunne jeg ligefrem mærke deres kærlighed, jeg tror såmænd ikke engang jeg fik et nap i skulderen!

Så indtil videre var det kun min søster Grethe, der havde haft æren af at komme til lægen i Tistrup, hun havde fået noget grimt i øjet og påstod, at doktor Leth ved den lejlighed havde vendt hendes øje - en ferieoplevelse, der blev set meget op til fra min side...

Min søde fætter Peter døde desværre af tramslyng i 1960, kun 11 år blev han, og det var en stor sorg for hele familien, selvfølgelig især en tragedie for mine bedsteforældre. Men jeg skulle jo stadig på ferie der, og fik nu lov at tage min veninde og blodsbroder Kiss med, så det ikke blev alt for kedeligt. Vi legede altid indianere og var eminente til at klatre i træer, og vi har været oppe i alle de højeste - også i Tistrup og omegn, og der skar vi vort mærke ind med vore lommeknive, mærket var et H og et K oveni hinanden.

Vi var mere til gys og gru end Tistrup lige kunne leve op til, så vi måtte på kirkegården for at finde en passende stemning... Vi indianere sneg os rundt på kirkegården, og et sted kunne vi høre mystiske og mærkelige lyde - vedvarende skraben og mumlen! Vi sneg os derhen og stak hovederne frem fra hver side af en gravsten, der så forhåbentlig kunne yde en form for beskyttelse, men vi var da overhovedet ikke bange for, hvad der kunne komme til skue af spøgelser, nej nej - slet ikke....!

Dybt nede i et nygravet hul stod et mørkt gespenst! Han grinede til os, var møjbeskidt og havde ikke ret mange tænder og spurgte med malmfuld røst: "Nåååååå i små piger!!!!"

Ved I så hvad der er jeg har her????? På en skovl fremdrog han, nede fra graven, et gammelt menneskekranie med cirka

Fortalt af Hanne Louise Knudsen, Præstebrovej 26, Fåborg, 6818 Årre.

For at undgå et nap i skulderen vedrørende leg på kirkegården, sladrede vi ikke om den indtrufne begivenhed hjemme på Kirkestien, men jeg er sikker på, at min bedstefar ville have grinnet lige så højt, som graveren gjorde...

Vi fik lov at gå i biografen, Kino lå på hjørnet af Møllegade og Skolevej, filmene kan jeg ikke huske, men jeg kan huske, at den ene af de tre damer, der blæste i trompet under forfilmen, bevægede det ene knæ, og så den fantastiske stemning, når man gik ud fra biografens mørke og ud kom ud i lyset i Møllegade, tilbage i Tistrups virkelige og hyggelige verden, med følelsen af at kunne klare alt..

Jeg var nu blevet teenager og var begyndt "at gå i hundene", havde selv fået en Ruhåret Foxterrier og en Aire-dale Terrier, så min interesse gik nu mere retning af at lære en masse om hunde end at være på ferie i Tistrup.

I overgangsfasen øvede jeg mig dog i at klippe og trimme hundene i Tistrup hos mine bedsteforældres venner og bekendte. Særlig den lille ruhårede Schnauzerkrydsning hos Frida og Mari-nus på Kirkestien var model, men der var også en del andre hunde i Tistrup, der kom til at se temmelig moderne ud i by-billedet.

Min farbror Henry Knudsen, faster Anna og min fætter Freddy boede også i Tistrup. De havde adresse ved siden af lægeboligen, det var Storegade 50, det halve af et lille, dengang gult, dobbelthus. De havde på et tidspunkt en stor Dobermann Pincher, der havde det fredfyldte navn Pax - Såååå fredelig var Pax nu heller ikke, for han bed mig lige i maven, men den havde jo heller ikke så meget pels, der skulle ordnes, og han var vist lovlig undskyldt - selv da han senere også bed min søster - for han havde haft nogle grimme oplevelser under krigen, og vi kunne jo også bare lade den være i fred....

...

Fortalt af Hanne Louise Knudsen, Præstebrovej 26, Fåborg, 6818 Årre.

5. Afsnit - Underernærede hus-mandsbørn, Løvborggård, Brødrene Knudsens Forlystelsespark og kon-sekvenser af krigen.

Min mor Mary og hendes brødre var jo født i Snorup, og er vokset op der samt i Tistrup, de har gået i skole og er alle konfirmeret i Tistrup. Det har været virkelig fattige kår, udelukkende baseret på selvforsyning, og min mor, der altid blev kaldt Søster, fik tidligt engelsk syge på grund af den ensidige kost, sygdommen gik bl. a. hårdt ud over hendes tænder.

Det resulterede bl. a. i at min søster Grethe og jeg skulle sluge en theskefuld torskelevertran, hver morgen, hele vinteren igennem. Til min store fornøjelse, var dette meget hårdt ved Grethe, mens jeg havde let ved det.

Tre søde, men underernærede børn i Snorup. Mine onkler Lars Arne og Svend Åge holder hånd med min mor Mary Larsen. Fotograf ukendt.

Min bedstemor har fortalt mig, hvordan hun græd da Arne, den ældste, blev sendt ud at tjene som barn; hun så stadig den lille dreng for sig, gående grædende hen ad vejen ud til tjenestestedet langt ude på landet i stedet for at blive boende hjemme hos hende og gå i skole..

De tre børn var meget afholdt, og en af deres fans var den legendariske flyver Perch, der var søn af en læge i byen. Han havde fremskaffet nogle appelsiner, og børnene fik dem som gave, men det var godt nok for meget for ungerne, de turde ikke spise dem, sådan noget mærkelig mad havde de aldrig set før, så i stedet for at spise appelsinerne, smed de de farlige ting ind under sengen, så de ikke ville blive tvunget til at spise dem af deres mor - de skulle ikke risikere noget!

Svend Åge og Mor slap meget billigere end Arne, for de kom til Løvborggård, en stor gård, der lå på den østlige side af Tistrup, i Tønding, kun 6 km fra Snorup.

De skulle tjene hos familien Mads Kristian og Erna Gravesen. Mor skulle være husassistent. Både børnene og de voksne elskede hende, men det har nu heller ikke altid være lige nemt, for allerede omkring konfirmationsalderen forlangtes det, at hun skulle kunne fange en af de høns, som hun passede og var så glad for, slagte den, rense og plukke den samt tilberede den til søndagsmiddagen - det var hun meget ked af, men det skulle enhver forhåbentlig kommende husmoder lære, så der var absolut ingen pardon, og heller ikke megen trøst at hente derhjemme..

Trods det, var det en dejlig arbejdsplads, og familien Gravesen og Mor holdt kontakten ved lige også gennem hendes langvarige kræftsygdom til hendes død i 1971. Ved bisættelsen kom en smuk bårebuket fra familien i Tistrup, og på kortet stod: Tak for den Tid vi har kendt dig Mary....'

Godt humør på vej til høstarbejdet ved Løvborggård i Tønding. Gårdejer Mads Kristian Gravesen, min mor Mary Larsen, tjenestekarl Carl Pedersen og hyrdehunden Bjørn. Vognen bliver trukket af de jyske heste Nora - også kendt som Den onde Kule samt Musse, der var betydelig mere gemytlig. Foto Erna Gravesen.

Fortalt af Hanne Louise Knudsen, Præstebrovej 26, Fåborg, 6818 Årre.

En af de første rødstrømper? Min mor var ikke bange for at iføre sig "karletøjet" og deltage i hårdt arbejde.

Høslet på Løvborggård midt i 40'erne, sammen med Inger Løvborg Gravesen og den skotske hyrdehund Bjørn. Foto Erna Gravesen.

Mor elskede børn og de hende. Her hygger hun på i Løvborggård sammen med lille Hilda kaldet Pussi og Kjeld Løvborg Gravesen. Foto Erna Gravesen, Snorup 1942

Hele livet bevarede Arne, Mor og Svend Åge optimismen, og fælles for hele familien var, at de var meget socialt bevidste og holdt altid politisk med "den lille mand".

Min mor og hendes to brødre havde alle et vældig godt humør, og de forvarede af få glade dage selv ud af virkelig hårde og lange arbejdsdage, når de havde alskens forefaldende arbejde i og rundt omkring Tistrup.

Æbler falder jo som bekendt slet ikke langt fra stammen; et bevis på dette kan man udlede af en notits i avisen om deres forældre i 1956 - det år både Hansigne og Peder fyldte 60: Begge fødselarer er i besiddelse af et sjældent godt humør og gammel, ægte vestjysk lune, og de er afholdt overalt...

Tre søskende fra Tistrup; altid i godt humør, Lars Arne, Mary og Svend Åge Larsen. Foto Lili Larsen.

Min far tivoliejer Marinus Knudsen.

Der er vel ikke noget at sige til, at min mor faldt for ham, der både kunne male, spille musik og havde en forrygende tøjstil... Fotograf ukendt.

Min far, der var fra Næsbjerg/Ansager og også kom fra fattige husmandskår, havde som ung optimistisk startet et omrejsende tivoli i 30'erne sammen med sin bror Henry.

Fortalt af Hanne Louise Knudsen, Præstebrovej 26, Fåborg, 6818 Årre.

De ville gerne have et arbejde, der også gjorde dem glade, i stedet for den udsigtsløse sliden sig selv op, som tjenestekarl eller arbejdsmand, der ellers ventede de fleste, der kom fra disse kår. De kaldte tivoliet for Brødrene Knudsens Forlystelsespark, og deres Amerikanske Luftgyngende var hovedattraktionen.

Brødrene Knudsen nyder tobakkens glæder, inden kunderne bliver lukket ind i butikken. Fotograf ukendt

Der var høj musik, kraftprøve, skydetelte, boldkast med dåser som mål, og lykkeshjul, hvor pilen pegede på en lille bamse, vase eller andet.

Jeg mener, det var der, han mødte min unge mor, der var 10 år yngre end ham, de blev gift i Tistrup Kirke året 1943, samme dag havde mine bedste-forældre, hendes forældre, sølvbryllup, så der blev ordentlig holdt fest i Tistrup Forsamlingshus.

Far var også et kunstnerisk menneske, der kunne spille på både harmonika og mundharpe, sammen med sin bror Henry underholdt han til høst-

baller rundt omkring; male kunne han også, og han havde selv med hvidt og klare farver udsmykket logoet, luftgyngen og en masse elementer, stolper, brædder osv i deres tivoli, så det blev rigtig flot til sidst

Brødrene Henry og Marinus Knudsen var også godt kørende, mens de havde deres omrejsende tivoli.

Under krigen, og på grund af tyskerne's besættelse af Danmark, mistede Brødrene Knudsen desværre deres indtægter ved tivoliet, og måtte skille sig af med det med økonomisk tab. Deres drømme brast, og de blev, trods alle deres bestræbelser, begge arbejdsmænd alligevel.

Far arbejdede så bl. a. ved militærlejren i Øksbøl, og tørvegravning rundt omkring Tistrup, så det fine tøj, han havde brugt i tivoliet blev lagt på hylden og måtte skiftes ud med gummistøvler og arbejdstøj, der blev godt og grundig slidt...

Min far måtte skifte dress code, da Brødrene Knudsens Forlystelsespark blev opløst. Her ses han i midten i en pause under tørvegravning ved Sno-rup. Fotograf ukendt.

Naget til tyskerne glemtes jo ikke så let igen, så da jeg så i 60erne, som 16 årig, præsenterede min nye veninde fra Esbjerg for familien, og hendes far efter den offentlige mening havde været en formastelig tysk entreprenør i Danmark under krigen, var det ikke uden bitterhed og mange diskussioner, at hun blev accepteret i vores kreds - men som jeg sagde - det kan hun fandme da ikke gøre for, og det svarer jo bare til, at en arbejdsmandsdatter ikke kan blive accepteret i en gårdmandsfamilie, fordi det ikke er fint nok! En problemstilling husmandsfolk kendte særdeles godt - også i Tistrup....

6. afsnit – Farvel til Tistrup, stor sorg, men livet leves videre

Mine bedsteforældre fik endnu en stor sorg udover at have mistet barnebarnet Peter i en alder af kun 12 år, for i 1970 blev min mor ramt af kræft. Hun kæmpede imod, men sygnede hen og døde efter store lidelser på Spangsbjerg Hospital i Esbjerg i 1971, kun 49 år gammel. Det var ikke let for dem at besøge hende derude med offentlige transportmidler fra Tistrup til Spangsbjerg, men de kom så tit de kunne, og nogle gange blev de kørt derud af gode venner fra Tistrup bl.a. Inger Gravesen, og de var alle sønderknuste ved at se min optimistiske mor være så syg. Heller ikke der eller ved mors begravelse blev der givet udtryk for følelser med gråd, omfavnelser og kram, men hænderne fik da et ekstra klem; det var jo før den tid, hvor man i flæng, sagde "I love you" og gav knuse til hinanden - der skulle lige en generation mere til - og græde, der var dengang noget man helst gjorde i enrum.

Mor havde heldigvis haft den stor glæde at opleve sit første barnebarn, og mine bedsteforældre levede så længe, at de kunne følge med i de fleste af deres oldebørns fødsel og opvækst, derved fik de jo noget af den tabte kærlighed tilbage.

Til samtlige vore mærkedage blev der altid til os alle sendt et sødt brev med en fem- eller tikroneseddel i, så kunne man selv købe en lille ting.

Brevene var altid skrevet af bedstemor, jeg har aldrig set et fra bedstefar. Men han rystede på hænderne som resultat af det hårde arbejde han altid havde haft, måske var det derfor.

Midt i 70'erne blev de udsat for endnu en tragedie, de havde jo levet stort set hele deres liv i Snorup og Tistrup, og havde et meget stærk tilhørsforhold til egnen, og alle deres venner og bekendte boede der. Men nu var der kommet nye tider, og Tistrup havde fået vokseværk, der blev bygget villaer i oplandet og Marinus og Erna Christensen, der ejede huset på Kirkestien, hvor mine bedsteforældre boede til leje i halvdelen, ville nu selv bebo hele huset, så de var nødt til at give en opsigelse af lejemålet. De var også meget kede af det, og gav heldigvis en rimelig frist, men da tidens trend nu var, at man skulle have mere plads, frem for, som tidligere at rykke sammen, var det umuligt at finde en lille lejlighed eller et passende hus, der kun

ne lejes af Peder og Hansigne i hele Tistrup og omegn til den husleje de havde råd til at betale.

Ergo måtte de i en høj alder flytte til Varde, hvor min onkel Svend, der selv boede i Varde, langt om længe og med stort besvær havde fundet en lejlighed til dem i Isbjergparken på Isbjerg Møllevej 34. Lejligheden havde godt nok stue, soveværelse, køkken med rindende vand og nymodens køleskab, både toilet med træk og slip samt badeværelse, der var vaskemaskine, og lejligheden var ved jorden med hele 4 kvadratmeter forhav - dog al denne luksus hjalp ikke spor!

Hvor var det dog synd, at de skulle udsættes for denne flytning, for deres sjæle forblev for altid i Tistrup.

Bedstemor fandt dog efter nogen tid sine sange frem fra hjertet igen, når der var besøg, men det var jo slut med at gå ud på gaden og få en sludder om løst og fast i Tistrup, eller handle i forretninger, de kendte.

Det hjalp heldigvis lidt på situationen, at de fik fjernsyn, og senere også telefon.

Bedstefar fandt vej ind til Varde bibliotek med bybussen, men han har nok lidt mest under flytningen, for allerede i 1976 faldt han, som 79-årig om i bussen med en stak bøger, han skulle bytte. Han døde på sygehuset kort tid efter, uden rigtig at komme til bevidsthed.

Nu var de jo kommet til storbyen, hvor ingen kendte til dem, så Bedste fik både rykkere og bøder for biblioteksbøgerne, som hun i sin sorg havde glemt alt om, og ikke engang anede, hvorvidt de befandt sig i lejligheden eller på sygehuset.

Da det blev nødvendigt, på grund af et skrantende helbred, fik hun heldigvis en fantastisk hjemmehjælper, Rita hed hun. Deres kemi var bare perfekt, og det var altid hende der kom, flere gange om ugen. Det var altid hende der kom, flere gange i ugen. Det var et lyspunkt, og hun hjalp med alle de daglige ting, som Bedste ikke selv kunne mere. Hun havde nemlig sprunget et ledbånd i benet et

par gange, med det resultat at Varde Sygehus også blev beriget med hendes visesang, når hun skulle træne ved at gå med en rollator hen ad gangene. Hun var vældig populær, både hos patienter og personale, alle blev glade, når de hørte den lille gamle dame synge fleks To Små Sort Sko, Bills Øjne eller I En Seng På Hospitalet.

Derhjemme igen efter flere måneder blev der hæklet endnu mere end før, da hun ikke måtte/kunne gå så meget mere, hun sad i sin kurvestol i et hjørne og arbejdede med garnet.

I en alder af 85 hækledede hun med sine gigtplagede fingre på bestilling bl.a. 24 store flotte cremefarvede dækkeservietter, der skulle sendes til hendes niece Else i USA for at pynte på bordet, når der afholdtes store middagsselskaber i villan i Virginia. Else betalte god selv for det fine tynde hæklegarn; men da der var flere fra USA der ønskede tilsvarende servietter, sagde Bedste nej tak

Aftenerne fik hun til at gå med at se fodbold, ishockey og boksning, ofte til langt ud på natten, så hun var da langt om længe også blevet sporty.

Desværre blev hendes syn dårligere og dårligere, og et af tegnene derpå var at de hækledede ting vi alle fik som gaver af hende, blev udført af tykkere og tykkere garn med større og større hæklenåle - igen fik hun heldigvis hjælp af den tro hjemmehjælper Rita, der hjalp hende ved at skrive breve og læse dem op, som hun modtog. Det var nok ikke helt efter bogen, men jeg ville ønske, det stadigvæk var sådan.

Bedste havde altid sagt, at hun ville bæres ud fra sit hjem - hun ville ikke på plejehjem; så i 1986, da den tid kom, og hun følte enden var nær, nægtede hun at spise mere, hun sad i sin stol i et hjørne, trak sig ind i sig selv, som en anden indianer, og hun sov ind nogen tid efter i sin egen seng, som hun ønskede. Hun blev sunget ud til rustvognen, af hjemmehjælperen, familie og naboer, 89 år gammel blev hun.

Fortalt af Hanne Louise Knudsen, Præstebrovej 26, Fåborg, 6818 Årre.

Vi holdt hendes mindekomsammen på Markedskroen i Varde, da den var også blevet brugt til andre anledninger af dem. Hele familien var selvfølgelig mødt op, og også nogle af deres venner fra Tistrup. Ved sådanne lejligheder havde det altid været bedstemor, der holdt en lille tale, sagde tak til alle og sørgede for, at vi mindedes dem, der for altid var borte.

Efter Bedstes død var Onkel Arne, smeden fra Brunkulslejrene, jo den ældste og dermed familiens overhoved, så han påtog sig denne svære og tunge opgave. Men hov! Nu var der bare lige det, at da han rejste sig for at holde talen, stod han med hovedet oppe i en rund stoflampe-skærm, og da pladsen var lidt trang, kunne han hverken gå frem, tilbage eller til siden.

Han begyndte på det seriøse projekt, men ingen fra denne gemytlige familie kunne holde sig i skindet ved at se den store stærke smed iført begravelsesstøj og stor sommerhat med frynser - så mindesamværet endt helt uforglemmeligt med, at vi alle jublede af grin så tårerne randt, og vi måtte da lige have lidt gravøl fra baren at styrke os på, inden vi kunne fortsætte højtideligheden og derefter igen gik hver til sit ...

Nu er denne epistel om oplevelser i Tistrup jo skrevet å opfordring, og har ikke nogen egentlig morale, men når jeg nu for en stund har været inde i fortiden i Tistrup, kan jeg ikke lade være med at tænke på, hvor meget ting, tøj og fotografiet fortæller og kan få frem af gyldne minder.

Jeg har stadig mange af bedstemors og bedstefars ting og sager bl.a.: Hans hølè, ildtænder, ring, lomme- og soldaterbog, hans allersidste kryds og tværs fra en avis - hendes ravkæde, ring, kaffedåse, lerdøjfad, bollesprøjte, paletkniv, hæklenåle, vasketøjskurv og vaskebræt, ja selv hendes stol her jeg, og en del postkort, som de har modtaget. Deres fælles vaser, nips, petroleumslamper, og den blå emaljespand; en del fotografier, mange desværre uden tekst ...

Alle sådanne ting har en historie, og mange af disse bliver aldrig nogensinde fortalt, fordi man ikke får spurgt i tide: Så hvis der skulle være et aber dabej, ville jeg ønske, at mange flere skrev navne og årstal på personerne ind i de forskellige album, måske også lagde en seddel ind til de indrammede billeder - fortæl, eller skriv ned hvorfra, hvornår og hvorfor I har jeres forskellige fotografier, ting og arvestykker, eller lad andre hjælpe jer med det, så det hele kan gå op i en højere enhed - inden det er for sent!

Det er smadderhyggeligt, koster ingenting udover lidt tid, men kan måske være guld værd, hvis nogen skulle få lyst til at trævle fortiden op derude i fremtiden,....

Skulle der være nogen af læserne, der finder fejl, eller kan identificere flere af personerne eller stederne på billederne vil jeg selvfølgelig blive meget glad for henvendelser derom.

Hanne Louise Knudsen
Præstebrovej 26
6818 Årre
7519 5192

Aktører

Bedstefar: Peder Larsen, arbejdsmand og daglejer i Tistrup. Født i Odense 1896, søn af husmand og daglejer Lars Peder Larsen alias Lars Fynbo (født 1867 på Revninge Mar, Fyn død 1941 i Tistrup) og Kirstine Marie Christensen (født 1862 Transbøl v. Horne - død 1938 i Tistrup). De flyttede til Tistrup da han var 2 år. Bedstefar døde i Var 1976. 79 år. Bedstefar og bedstemor blev gift 1918 i Hode Kirke, hvor hendes far var husmand på det tidspunkt. Hans husmandssted hed "Clausens Minde" og er nu en ruin på Vejlevej.

Bedstemor: Vaske- og kogekone i Tistrup. Hansigne Larsen, født i 1896 i Stenderup v. Kroager. Datter af husmand Søren Hansen Ottesen (f.1862 i Vognslund v. Ølgod - d. 1928 i Stenderup) og hustru Else Katrine Poulsen (f.1868 Egebjerg på Hejnsvig Mark - d. 1936 i Stenderup) Bedstemor døde 1986 i Isbjrg Parken, Varde. 89 år.

Mor: Mary Elna Kathrine Larsen g. Knudsen, født 1921 i Snorup v. Tistrup. Død i Esbjerg - hun blev altid kaldt søster i familien. Hun døde i Esbjerg 1971, 49 år.

Morbør:

Onkel Arne: Født 1919 i Snorup, Tistrup. Døbt Lars Arne Larsen, han blev smed i FASTERHOLT/SØBY BRUNKULSLEJR. Gift med Lilli. De havde datteren Bodil. Død i Odense.

Onkel Svend Åge: Født 1922 i Snorup, Tistrup. Gift med Astrid der blev kaldt strit. De fik børnene Else, Peter og Mogens - Han blev kaldt Store Svend på Varde Stålværk, hvor han arbejdede som former. Død i Varde.

Far: Andreas Marinus Knudsen, arbejdsmand, født 1911 på Biltoft Hede v. Næsbjerg. Søn af husmand Knud Jensen Knudsen og Maren Nielsen, de var senere bosat i Ansager og de døde begge der. Far død i Esbjerg 1985. 84 år.

Farbror: Henry Verner Knudsen, født 1913 Biltoftvej 5, Næsbjerg. Gift med Anna fra Gårde. De fik sønnen Freddy i 1941. Boede bl.a. Storegade 50 Tistrup. Onkel Henry døde 1985. 72 år

Søster Grethe: Vodbinder, plejehjemsassistent. Anne Grethe Knudsen, gift Elkjær. Født 1945 ved Agerbæk. Døbt i Åstrup Kirke. Død i Esbjerg 1998. 53 år.

Hanne: Hundefrisør Hanne Louise Knudsen gift top. Født 1947 i Bjerremose, døbt i Horne Kirke. Bosat i Sædding v. Esbjerg senere Tjæreborg og for nuværende Præstebrovej 26, Fåborg, 6818 Årre.

Inger Slivsgård: født Løvborg Gravesen. Datter af Mads Kristian og Erna Gravesen, Løvborggård, Snorup.

Stor tak til Inger Slivsgård for detektivarbejde og stor hjælp til identificering af personer og steder på nogle af de gamle